

Sag C-673/23

Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement

Dato for indlevering:

13. november 2023

Forelæggende ret:

Gerechtshof Amsterdam (Nederlandene)

Afgørelse af:

19. september 2023

Appellanter:

Smurfit Kappa Europe BV

Smurfit International BV

Smurfit Kappa Italia SpA

DS Smith Italy BV

DS Smith plc

DS Smith Packaging Italia SpA

DS Smith Holding Italia SpA

Toscana Ondulati SpA

Appelindstævnte:

Unilever Europe BV

Unilever Supply Chain Company AG

Unilever Italy Holdings Srl

Hovedsagens genstand

Appel til prøvelse af dom afsagt af Rechtbank Amsterdam (retten i første instans i Amsterdam, Nederlandene, herefter også »Rechtbank«), hvorved denne ret erklærede sig kompetent til at pådømme søgsmål mod de parter, som ikke er hjemmehørende i Nederlandene, i en sag vedrørende en skade som følge af et kartel.

Genstand og retsgrundlag for anmodningen om præjudiciel afgørelse

Fortolkningen af artikel 8, nr. 1), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (herefter »Bruxelles-Ia-forordningen«)

Præjudicielle spørgsmål

Spørgsmål 1a

Foreligger der en snæver forbindelse som omhandlet i Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), mellem

i) på den ene side et søgsmål mod en hovedsagsøgt, der ikke er adressat for en kartelafgørelse fra en national konkurrencemyndighed, men som en enhed, hvorom det hævdes, at den hører til en virksomhed i henhold til EU-konkurrenceretten (herefter »virksomhed«), pålægges down-top-hæftelsen for en fastslået overtrædelse af det EU-retlige kartelforbud, og

ii) på den anden side et søgsmål mod

(A) en medsagsøgt, som er adressat for denne afgørelse, og/eller

(B) en medsagsøgt, som ikke er adressat for afgørelsen, og hvorom det hævdes, at den pågældende som en retlig enhed hører til en virksomhed, som ved afgørelsen er blevet holdt ansvarlig i offentligt-retlig henseende for overtrædelsen af det EU-retlige kartelforbud?

Gør det i denne forbindelse en forskel,

(a) om den hovedsagsøgte, der er blevet pålagt down-top-hæftelsen, i kartelperioden blot ejede og forvaltede aktier

(b) – såfremt spørgsmål 4a besvares bekræftende – om den hovedsagsøgte, der er blevet pålagt down-top-hæftelsen, deltog i fremstillingen, distributionen, salget og/eller leveringen af kartelomfattede produkter og/eller i leveringen af kartelomfattede tjenesteydelser

(c) om den hovedsagsøgte er hjemmehørende eller ikke i den medlemsstat, hvor den nationale konkurrencemyndighed (kun) har fastslået en overtrædelse af det EU-retlige kartelforbud på det nationale marked

(d) om den medsagsøgte, der er adressat for afgørelsen, i denne afgørelse kvalificeres som

(i) en faktisk deltager i kartellet i den forstand, at vedkommende faktisk deltog i den eller de aftaler, der overtrådte konkurrencereglerne, og/eller i den samordnede praksis, eller

(ii) en retlig enhed, der hører til den virksomhed, som er blevet holdt ansvarlig i offentligt-retlig henseende for overtrædelsen af det EU-retlige kartelforbud

(e) om den medsagsøgte, der ikke er adressat for afgørelsen, faktisk har fremstillet, distribueret, solgt og/eller leveret kartelomfattede produkter og/eller faktisk har leveret kartelomfattede tjenesteydelser

(f) om den hovedsagsøgte og den medsagsøgte hører til den samme virksomhed eller ikke

(g) om sagsøgerne direkte eller indirekte har købt produkter af den hovedsagsøgte og/eller direkte eller indirekte har gjort brug af dennes tjenesteydelser?

Spørgsmål 1b

Har det betydning for besvarelsen af spørgsmål 1a, om det kan forudses eller ikke, at den pågældende medsagsøgte vil blive sagsøgt ved den ret, der er kompetent med hensyn til den hovedsagsøgte? Er denne forudsigelighed i så fald et separat kriterium ved anvendelsen af Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1)? Foreligger der principielt en sådan forudsigelighed henset til dommen i sagen Sumal af 6. oktober 2021 (C-882/19, EU:C:2021:800)? I hvilket omfang kan det på baggrund af de i spørgsmål 1a nævnte omstændigheder [litra a)-g)] i den foreliggende sag forudses, at den medsagsøgte vil blive sagsøgt ved den ret, der er kompetent med hensyn til den hovedsagsøgte?

Spørgsmål 2

Skal der ved fastlæggelsen af kompetencen også tages hensyn til, om søgsmålet mod den hovedsagsøgte eventuelt vil blive taget til følge? Er det i så fald tilstrækkeligt ved denne bedømmelse, at det ikke på forhånd kan udelukkes, at søgsmålet vil blive taget til følge?

Spørgsmål 3

Skal eller kan den i konkurrenceretten anerkendte formodning for, at moderselskaberne (som er blevet pålagt bøder) udøver bestemmende indflydelse

på datterselskabernes økonomiske aktivitet (»Akzo-formodningen«), anvendes i (civilretlige) sager om skader som følge af et kartel?

Spørgsmål 4a

Kan forskellige sagsøgte med hjemsted i samme medlemsstat i forbindelse med anvendelsen af Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), være hovedsagsøgte (sammen)?

Spørgsmål 4b

Fastlægger Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), den stedligt kompetente ret direkte og umiddelbart under tilsidesættelse af national lovgivning?

Spørgsmål 4c

Såfremt spørgsmål 4a besvares benægtende – således at kun én sagsøgt kan være hovedsagsøgt – og spørgsmål 4b besvares bekræftende – således at Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), fastlægger den stedligt kompetente ret umiddelbart under tilsidesættelse af national lovgivning:

Er der ved anvendelsen af Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), mulighed for en intern hjemvisning til retten på stedet for den sagsøgtes hjemsted i den samme medlemsstat?

Anførte EU-retlige forskrifter

Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (herefter »TEUF«), artikel 101

Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, artikel 4, stk. 1, artikel 6, stk. 1, artikel 7, nr. 1)-3), artikel 8, nr. 1), og artikel 11, stk. 1, litra b)

Anførte nationale forskrifter

Wetboek van burgerlijke rechtsvordering (den civile retsplejelov), artikel 107, artikel 110, stk. 1 og 3, artikel 209 og artikel 612

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

- 1 Denne sag vedrører fastlæggelsen af [sagsøgtes og] appellanternes solidariske hæftelse for en skade, der er forårsaget af to særskilte overtrædelser af artikel 101 TEUF, som blev konstateret i en afgørelse af 17. juli 2019 (herefter »afgørelsen«)

truffet af den italienske konkurrencemyndighed (herefter »AGCM«). Afgørelsen vedrørte et kartonpladekartel i perioden fra den 2. februar 2004 til den 30. marts 2017, som manipulerede salgspriserne på bølgepap og foranledigede andre virksomheder til at deltage i overtrædelsen. Endvidere vedrører afgørelsen et emballagekartel i perioden fra den 7. september 2005 til den 30. marts 2017, som indebar en aftale mellem de vigtigste producenter af kartonemballage med henblik på at fordreje konkurrencen (herefter samlet »kartellerne«). Ifølge afgørelsen havde emballagekartellet en bistående funktion i forhold til kartonpladekartellet.

- 2 Ved forelæggelseskendelsen blev de to sager forenet. De første tre [sagsøgte og] appellanter (den første sag) betegnes samlet som SK m.fl. og enkeltvis som SK Europe, SK International og SK Italia. De øvrige fem [sagsøgte og] appellanter (den anden sag) betegnes samlet som DS m.fl. og enkeltvis som DS Italy, DS Plc, DS Packaging, DS Holding og Toscana. [Sagsøgerne og] de appelindstævnte i de to sager betegnes samlet som Unilever m.fl. og enkeltvis som Unilever Europe, Unilever Supply Chain og Unilever Italy. SK Europe er hjemmehørende i Naarden, Nederlandene, og DS Italy i Rijswijk, Nederlandene. De øvrige [sagsøgte og] appellanter har deres etableringssted uden for Nederlandene.
- 3 Unilever Europe har siden 2017 primært været ansvarlig for indkøb af råstoffer og emballeringsmateriale for Unilevers europæiske produktionsanlæg, herunder produktionsanlæggene i Italien. Tidligere var Unilever Supply Chain ansvarlig herfor. I begyndelsen af kartelperioderne købte Unilever-koncernen også emballage af bølgepap lokalt gennem retlige forgængere til Unilever Italy.
- 4 Unilever m.fl. har nedlagt påstand om, at det fastslås, at SK m.fl. og DS m.fl. hæfter solidarisk over for Unilever m.fl. på grundlag af et ansvar uden for kontrakt som følge af deres deltagelse i kartellerne. De har endvidere nedlagt påstand om, at SK m.fl. og DS m.fl. tilpligtes at betale en erstatning, hvis størrelse skal fastslås i en særskilt efterfølgende sag, som solidariske skyldnere. Unilever m.fl. har gjort gældende, at SK m.fl. og DS m.fl. hæfter for den pågældende skade som retlige enheder, der hører til de virksomheder i konkurrenceretlig forstand, som begik den overtrædelse af det EU-retlige kartelforbud, der blev fastslået ved afgørelsen.
- 5 SK m.fl. hører til SK-koncernen, som er aktiv inden for emballeringsmateriale af papir og karton. Hovedaktionæren i SK-koncernen er selskabet Smurfit Kappa Group PLC, som er hjemmehørende i Dublin og ikke er part i denne sag. SK International er et (mellem)holdingselskab for SK-koncernens aktiviteter i hele verden. Det er moderselskab, som ejer 100%, til SK Europe, som er (mellem)holdingselskab for SK-koncernens europæiske aktiviteter. SK Europe har siden fusionen mellem SK Italia Holdings S.p.A. og SK Italia i 2018 været moderselskab, som ejer 100%, til SK Italia, et italiensk driftsselskab, som er aktivt inden for fremstilling af kartonplader og emballeringsmateriale af karton og handel med disse i Italien og har tre fabrikker i Italien.
- 6 DS m.fl. hører til DS-koncernen, som er aktivt inden for fremstilling og salg af råpapir af bølgepap og udskæringer og emballage af bølgepap. DS PLC er

hovedaktionær i DS-koncernen. DS Holding og DS Italy er holdingselskaber. DS Italy ejer 92% af aktierne i Toscana. Toscana er aktiv inden for fremstilling af bølgepap og emballage af bølgepap og har to fabrikker i Italien. DS Packaging overtog i 2012 SCA Packaging Italia og er aktiv inden for fremstilling og salg af udskæringer og emballage af bølgepap.

- 7 SK Italia, DS Holding og Toscana er adressater for afgørelsen. I afgørelsen blev det fastslået, at SK Italia og Toscana deltog i kartellerne. DS Holding blev i afgørelsen holdt down-top-ansvarlig som (indirekte) moderselskab. De øvrige sagsøgte [og appellanter] er ikke adressater for afgørelsen.
- 8 Ved den appellerede dom erklærede Rechtbank (ret i første instans) sig kompetent til at pådømme søgsmålene mod de sagsøgte, der er hjemmehørende uden for Nederlandene. Ifølge Rechtbank (ret i første instans) er kravene mod de nederlandske og de udenlandske sagsøgte så snævert forbundne, at det er ønskeligt at behandle og påkende dem ved den samme ret for at undgå uforenelige retsafgørelser. SK m.fl. og DS m.fl. har iværksat appel til prøvelse af denne afgørelse.
- 9 Rettens kompetence er i henhold til nederlandsk ret en ufravigelig procesforudsætning og prøves derfor, også i appelsagen, ex officio. Den internationale kompetence for Rechtbank Amsterdam (retten i første instans i Amsterdam) er endvidere blevet anfægtet af de sagsøgte, der er hjemmehørende uden for Nederlandene, ved en særskilt indsigelse. Parternes argumenter har hidtil kun vedrørt kompetencen for Rechtbank Amsterdam (retten i første instans i Amsterdam) til at pådømme søgsmålene mod de sagsøgte, der er hjemmehørende uden for Nederlandene.
- 10 Den stedlige kompetence, dvs. spørgsmålet om, hvilken ret (i samme instans) i Nederlandene der er kompetent til at pådømme søgsmålet, er ikke en ufravigelig procesforudsætning. Denne stedlige kompetence fastlægges principielt på grundlag af sagsøgtets etableringssted. Af de nederlandske sagsøgte er kun SK International hjemmehørende i retskredsen Amsterdam. Rechtbank (ret i første instans) anså sig på grundlag af den civile retsplejelovs artikel 107 for at have stedlig kompetence. I henhold til denne bestemmelse er en ret, når den er kompetent med hensyn til en af de sagsøgte, der er indklaget samlet, også kompetent med hensyn til de øvrige sagsøgte, såfremt der foreligger en sådan sammenhæng mellem de forskellige sagsøgte, at effektivitetshensyn begrundet en samlet behandling. I øvrigt har de pågældende sagsøgte, der er hjemmehørende i Nederlandene, ikke anfægtet, at Rechtbank (ret i første instans) er stedligt kompetent. Afgørelsen om den stedlige kompetence kan ikke appelleres (den civile retsplejelovs artikel 110, stk. 3). Gerechtshof (appeldomstol, Nederlandene) skal derfor i henhold til de nederlandske processuelle bestemmelser lægge til grund, at Rechtbank Amsterdam (retten i første instans i Amsterdam) er kompetent med hensyn til alle de sagsøgte, der er hjemmehørende i Nederlandene.

- 11 For at søgsmålene i hovedsagen kan tages til følge, kræves det i første række, at der fastslås en hæftelse for alle sagsøgte, således som Unilever m.fl. har gjort gældende. Unilever m.fl. har nedlagt påstand om, at skaden bestemmes i en procedure for konstatering af skader (den civile retsplejelovs artikel 612). Der er tale om en i nederlandsk ret normal, men ikke obligatorisk separat efterfølgende sag. Det er tilstrækkeligt for, at sagen overføres til en procedure for konstatering af skader ved en hjemvisning med henblik på at bestemme skaden i denne efterfølgende sag, at det kan sandsynliggøres, at Unilever m.fl. har lidt en skade.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

- 12 Fortolkningsspørgsmålene hænger sammen med sagens specifikke art, idet der er tale om en retssag, som vedrører en kartelskade som følge af den af AGCM fastslåede overtrædelse af det EU-retlige kartelforbud på det italienske marked. Visse af de forelagte spørgsmål spiller også en rolle i andre sager vedrørende kartelskader, som verserer i Nederlandene, f.eks. i en anden sag om en skade som følge af et kartel, hvor Gerechtshof (appeldomstol) i dag delvist forelægger de samme spørgsmål, og i en sag, hvor Hoge Raad (øverste domstol, Nederlandene) forelagde spørgsmål den 26. juni 2023 (C-393/23, Athenian Brewery und Heineken).

Spørgsmål 1a og 1b

- 13 Gerechtshof (appeldomstol) står i denne sag over for forskellige opfattelser af det spørgsmål, om søgsmålet mod SK International og/eller de øvrige sagsøgte, som er hjemmehørende i Nederlandene, på den ene side og hvert enkelt søgsmål mod de udenlandske sagsøgte på den anden side er eller kan være snævert forbundne som omhandlet i Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), og om det har betydning, at det kan forudses af den pågældende sagsøgte, at vedkommende vil blive sagsøgt ved Rechtbank Amsterdam (retten i første instans i Amsterdam), den ret, der er kompetent med hensyn til den hovedsagsøgte SK International.
- 14 Ifølge den ene opfattelse, som er blevet gjort gældende af Unilever m.fl., følger den snævre forbindelse af det forhold, at søgsmålet mod SK International (og eventuelt søgsmålene mod de øvrige sagsøgte, der er hjemmehørende i Nederlandene) på den ene side og søgsmålene mod de udenlandske sagsøgte på den anden side er baseret på en hævdet solidarisk hæftelse for den samme skade, idet der er rejst krav ved domstolene mod dem alle i deres egenskab af enheder, der hører til de virksomheder, hvorom det i afgørelsen blev fastslået, at de havde tilsidesat det EU-retlige kartelforbud ved en samlet og vedvarende overtrædelse. Denne opfattelse hviler på formålet med erstatningen, nemlig at sikre en effektiv anvendelse af det EU-retlige kartelforbud (jf. dom af 6.10.2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, præmis 67, herefter »Sumal-dommen«).
- 15 Ifølge den anden opfattelse er det i et sådant tilfælde kun en adressat for afgørelsen eller endda kun en enhed, der faktisk selv har begået overtrædelser af

konkurrenceretten, der kan være hovedsagsøgt. Top-down-hæftelsen og/eller down-top-hæftelsen for de enheder, der hører til virksomheden, og som ikke selv deltog i overtrædelsen, begrundes efter denne opfattelse ikke, at en sådan enhed (som ikke er nævnt i afgørelsen) kan være hovedsagsøgt. Den velordnede retspleje tilgodeses ikke, hvis der foreligger en bred gruppe af potentielle hovedsagsøgte. Dette ville indebære en udhuling af det princip, der er fastsat i Bruxelles-Ia-forordningens artikel 4, stk. 1, og medføre en uforudsigelig anvendelse af kompetencereglerne og en uønsket »forum shopping«, idet retterne i (næsten) alle medlemsstater i så fald kunne være kompetente. Dette vil udgøre en tilsidesættelse af kravet om forudsigelighed, formålet om, at kompetencereglerne bør frembyde en høj grad af forudsigelighed, og princippet om, at særlige kompetenceregler såsom Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), bør begrænses til klart afgrænsede tilfælde, som skal fortolkes snævert. Navnlig søgsmål mod en enhed, som ikke er nævnt i afgørelsen, og hvis down-top-hæftelse gøres gældende, og mod enheder, for hvilke der i afgørelsen ligeledes kun er fastslået en down-top-hæftelse som en del af en virksomhed, er for forskellige til at opfylde betingelsen om en snæver forbindelse, i hvert fald når der er tale om søgsmål mod enheder, som ikke tilhører den samme virksomhed. Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), kan ifølge denne opfattelse kun begrunde en kompetence, såfremt det kan forudses af sagsøgte, at der vil blive anlagt søgsmål mod dem ved den ret, der er kompetent med hensyn til den hovedsagsøgte. Dette er ikke tilfældet for vidt adskilte enheder under forskellige virksomheder.

- 16 Ifølge Gerechtshof (appeldomstol) er det uforeneligt med formålet om effektiv håndhævelse af det EU-retlige kartelforbud, hvis enheder, hvormed der kan foreligge en snæver forbindelse, og/eller som kan være den hovedsagsøgte, på forhånd udelukkes. Det er plausibelt, at søgsmål, der på grund af en samlet og vedvarende overtrædelse af det EU-retlige kartelforbud er anlagt mod sagsøgte, som direkte i henhold til EU-retten betragtes som hæftende enheder, vedrører de samme faktiske og retlige omstændigheder, når det kunne forudses af disse sagsøgte, at de ville blive sagsøgt ved retten på den hovedsagsøgtes hjemsted. Med hensyn til forudsigeligheden kan det have betydning, at en overtrædelse af det EU-retlige kartelforbud kan føre til erstatningssøgsmål anlagt af mange sagsøgere mod mange enheder, som hæfter direkte i henhold til EU-retten. De konkrete faktiske omstændigheder i en bestemt sag kan imidlertid medføre, at forbindelsen mellem søgsmålet mod den hovedsagsøgte og søgsmålet mod en bestemt anden sagsøgt er så løs, at der ikke foreligger den nødvendige snævre forbindelse som omhandlet i Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1). I disse tilfælde kan det ikke hævdes, at der er risiko for modstridende afgørelser, hvis søgsmålene mod forskellige sagsøgte ikke behandles for den samme ret. Forudsigeligheden udgør således en korrektionsmekanisme i forbindelse med afgørelsen af, om der foreligger de samme faktiske og retlige omstændigheder. Denne fortolkning er i overensstemmelse med dom af 21. maj 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335), tilgodeser formålet med Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1) (velordnet retspleje), bidrager til en effektiv og sammenhængende håndhævelse af EU-konkurrenceretten og er i overensstemmelse med fraværet af et hierarki mellem søgsmålene samt fraværet

af nærmere betingelser angående den hovedsagsøgte ved anvendelsen af Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1).

Spørgsmål 2

- 17 Gerechtshof (appeldomstol) står over for to forskellige opfattelser af, hvilken betydning det vil have for anvendelsen af Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), hvis sagsøgerne eventuelt får medhold i søgsmålene mod den hovedsagsøgte, to opfattelser, som begge finder støtte i nederlandsk retspraksis.
- 18 Ifølge den ene opfattelse skal det først bedømmes i hovedsagen, om sagsøgerne skal gives medhold i søgsmålene. Imidlertid kan der ifølge denne opfattelse foreligge retsmisbrug, hvis der mod bedre vidende anlægges et på forhånd udsigtsløst søgsmål mod en hovedsagsøgt.
- 19 Ifølge den anden opfattelse skal det allerede ved vurderingen af den internationale kompetence prøves, om de anlagte søgsmål i faktisk og retlig henseende er tilstrækkeligt begrundede, navnlig når der er tale om søgsmål mod den hovedsagsøgte, og Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), finder ikke anvendelse, når der foreligger en utilstrækkelig begrundelse. I denne forbindelse er der blevet henvist til dom af 28. januar 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, præmis 61, og af 16. juni 2016, Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, præmis 44. Domstolen bemærkede i disse domme, at prøvelsen af kompetencen ikke må begrænses til sagsøgerens påstande. Der skal også foretages en vurdering af de tilgængelige oplysninger om det faktiske retsforhold mellem parterne og af sagsøgtens påstande. Ifølge denne opfattelse kan Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), kun anvendes, når det allerede fra begyndelsen – altså uden forhandling mellem parterne om realiteten, nærmere vurdering af de faktiske omstændigheder eller bevisførelse – er tilstrækkelig sandsynligt, at søgsmålet mod den hovedsagsøgte vil blive taget til følge.
- 20 Der er begrundet tvivl om, hvilken opfattelse der er korrekt. Generaladvokat Mengozzi har i sit forslag til afgørelse af 24. maj 2007 i sagen Freeport (C-98/06, EU:C:2007:302, punkt 70) givet udtryk for det synspunkt, at prøvelsen af risikoen for uforenelige retsafgørelser også omfatter en vurdering af sandsynligheden for, at der gives medhold i sagen, der er anlagt mod den, der har bopæl i domsstaten. Denne vurdering vil ifølge generaladvokat Mengozzi kun få begrænset konkret praktisk relevans ved vurderingen af, om der er risiko for uforenelige retsafgørelser, bortset fra tilfælde, hvor det er åbenbart, at sagen skal afvises, eller der skal ske frifindelse. Domstolen har imidlertid i dom af 13. juli 2006, Reisch Montage, C-103/05, EU:C:2006:471, præmis 31, fastslået, at artikel 6, nr. 1), i forordning nr. 44/2001 kan finde anvendelse i en sag anlagt i en medlemsstat mod en person, der har bopæl i denne medlemsstat, og en medsagsøgt med bopæl i en anden medlemsstat, selv når denne sag i forhold til den førstnævnte sagsøgte er blevet afvist allerede på tidspunktet for dens anlæg på grundlag af nationale bestemmelser, som kan gøres gældende over for ham. Denne konklusion ændrer

ikke det forhold, at der kan foreligge retsmisbrug, når der mod bedre vidende anlægges et på forhånd udsigtsløst søgsmål mod en hovedsagsøgt.

Spørgsmål 3

- 21 Dette spørgsmål har kun betydning, såfremt det er relevant i forbindelse med prøvelsen af kompetencen, om søgsmålet eventuelt tages til følge. Hvis der ved prøvelsen af kompetencen kun kan foreligge retsmisbrug og dermed konstateres inkompetence, når der mod bedre vidende anlægges et på forhånd udsigtsløst søgsmål mod en hovedsagsøgt, skal disse spørgsmål – hvis der ikke foreligger retsmisbrug – besvares i hovedsagen.
- 22 Spørgsmål 3 vedrører den såkaldte »Akzo-formodning«, altså en afkræftelig formodning for, at et moderselskab, som ejer (næsten) 100% af kapitalen i sit datterselskab, og som har overtrådt EU-konkurrencereglerne, udøver afgørende indflydelse på dette datterselskabs adfærd (jf. dom af 10.9.2009, Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, C-97/08 P, EU:C:2009:536, præmis 60 og den deri nævnte retspraksis). Denne formodning gælder også, når et moderselskab kan udøve alle de stemmerettigheder, der er knyttet til dets datterselskabs aktier (jf. dom af 27.1.2021, The Goldman Sachs Group mod Kommissionen, C-595/18 P, EU:C:2021:73, præmis 35), og er også blevet anvendt på et moderselskab med indirekte kontrol over et mellemholdingselskab (jf. Rettens dom af 27.9.2012, Shell Petroleum m.fl. mod Kommissionen, T-343/06, EU:T:2012:478, præmis 52) og et moderselskab, som er et inaktivt holdingselskab uden økonomisk aktivitet (jf. dom af 20.1.2011, General Química m.fl. mod Kommissionen, C-90/09 P, EU:C:2011:21, præmis 86-88, og af 11.7.2013, Kommissionen mod Stichting Administratiekantoor Portielje, C-440/11 P, EU:C:2013:514, præmis 42-44). »Akzo-formodningen« blev udviklet i forbindelse med den offentligt-retlige håndhævelse af EU-konkurrenceretten. Der er begrundet tvivl om anvendelsen af »Akzo-formodningen« i civilretlige sager om skader som følge af et kartel.
- 23 Den ene tilgang lægger vægt på, at det konkurrenceretlige virksomhedsbegreb skal fortolkes ens i forbindelse med den offentligt-retlige og den civilretlige håndhævelse, og at de betragtninger, der ligger til grund for anvendelsen af »Akzo-formodningen« i forbindelse med den offentligt-retlige håndhævelse af EU-konkurrenceretten, også gælder for den civilretlige håndhævelse.
- 24 Ifølge en anden opfattelse er »Akzo-formodningen« kun en processuel bevisformodning til fordel for Kommissionen og nationale konkurrencemyndigheder i forvaltningsretlige sager. De nationale bevis- og retsplejeregler er ikke blevet ændret ved Sumal-dommen og dom af 14. marts 2019, Skanska Industrial Solutions m.fl. (C-724/17, EU:C:2019:204), og det kan heller ikke udledes af disse domme, at denne forvaltningsretlige processuelle bestemmelse uden videre finder anvendelse i civilretlige sager om hæftelse. Det har i denne forbindelse betydning, at »Akzo-formodningen« i Sumal-dommens præmis 43 ikke blev anset for at være et aspekt af (den civilretlige) tilregnelser.

Spørgsmål 4a-4c*Spørgsmål 4a*

- 25 Ifølge Unilever m.fl. er det tilstrækkeligt til, at Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), finder anvendelse, at søgsmålene mod de udenlandske sagsøgte og et af søgsmålene mod de nederlandske sagsøgte er snævert forbundne som omhandlet i denne bestemmelse, herunder når en eller flere af disse sagsøgte er hjemmehørende i en anden retskreds end retskredsen for den ret, hvor søgsmålet er anlagt. Ifølge en anden opfattelse er det kun én enkelt sagsøgt, som er hjemmehørende i retskredsen for den ret, hvor søgsmålet er anlagt, der kan fungere som hovedsagsøgt. Begge opfattelser finder støtte i nederlandsk retspraksis.
- 26 Gerechtshof (appeldomstol) konstaterer, at ordlyden af Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), synes at indikere, at kun én sagsøgt kan være hovedsagsøgt. Såfremt det måtte være nødvendigt, at der foreligger den omhandlede snævre forbindelse mellem søgsmålene mod alle udenlandske medsagsøgte og søgsmålet mod SK International, er der tale om et langt strengere kriterium end det, der ville gælde, hvis det var tilstrækkeligt med en forbindelse til et søgsmål, som er anlagt mod en af de øvrige sagsøgte med hjemsted i Nederlandene (men ikke i retskredsen for Rechtbank Amsterdam (retten i første instans i Amsterdam)). Som anført i præmis 10 skal Gerechtshof (appeldomstol) i denne sag lægge til grund, at den er kompetent med hensyn til alle de sagsøgte, der er hjemmehørende i Nederlandene.

Spørgsmål 4b

- 27 Eftersom SK International muligvis ikke kan være hovedsagsøgt, mens en af de øvrige nederlandske sagsøgte godt kan være det, har det betydning, om Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), direkte og eventuelt endda udelukkende – under tilsidesættelse af de nationale regler om stedlig kompetence – begrundet ikke blot den internationale, men også den stedlige kompetence. Ordlyden af Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), peger i denne retning. Denne dobbeltfunktion er allerede blevet bekræftet angående Bruxelles-Ia-forordningens artikel 7, nr. 1) og 2), og artikel 11, stk. 1, litra b), hvis ordlyd er sammenlignelig med ordlyden af denne forordnings artikel 8, nr. 1) (jf. dom af 15.7.2012, Volvo m.fl., C-30/20, præmis 33, af 3.5.2007, Color Drack, C-386/05, EU:C:2007:262, præmis 30, og af 30.6.2022, Allianz Elementar Versicherung, C-652/20, EU:C:2022:514). Spørgsmål 4b tager sigte på at afklare denne problemstilling entydigt, idet denne dobbeltfunktion lægges til grund ved forelæggelsen af spørgsmål 4c.

Spørgsmål 4c

- 28 Spørgsmål 4c forelægges for det tilfælde, at SK International ganske vist ikke kan være hovedsagsøgt, men en af de andre nederlandske sagsøgte godt kan være det.

Såfremt spørgsmål 4a besvares benægtende – således at kun én sagsøgt kan være hovedsagsøgt – og spørgsmål 4b besvares bekræftende – således at Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), direkte fastlægger den stedligt kompetente ret – opstår nemlig det spørgsmål, om Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), giver mulighed for en hjemvisning til retten på hjemstedet for en anden sagsøgt i samme medlemsstat. I så fald (ingen snæver forbindelse til søgsmålet mod den hovedsagsøgte, men derimod til et søgsmål mod en anden sagsøgt, der er hjemmehørende i samme medlemsstat) skal sagen, hvis der ikke er mulighed for intern hjemvisning, genoptages ved retten på denne anden sagsøgtes hjemsted i samme medlemsstat. Dette fører til en ny sag, hvor den internationale kompetence på ny skal prøves ex officio. Muligheden for intern hjemvisning (således at én nederlandsk ret hjemviser sagen til en anden, idet sagen fortsættes på det trin, den befinder sig på) tilgodeser hensynet til procesøkonomien og nyttigheden. Gerechtshof (appeldomstol) er derfor af den opfattelse, at Bruxelles-Ia-forordningens artikel 8, nr. 1), bør kunne fortolkes således, at der er mulighed for en sådan intern hjemvisning.